

Näin teet residenssistäsi saavutettavamman

Ennakkosuunnittelu

- Jos residenssitoimijalla on strategia, toimintasuunnitelma tai yhdenvertaisuussuunnitelma, kirjaa siihen ylös taiteilijoiden moninaisuuteen ja residenssin saavutettavuuteen liittyvät arvot ja kehittämisen tavoitteet. Tämä tukee työtäsi.
- Pilko tavoitteet toimenpiteiksi ja aseta työn etenemiselle aikataulu. Näin kehität residenssin saavutettavuutta myös silloin, kun vammaisia tai viittomakielisiä taiteilijoita ei ole työskentelemässä residenssissä.
- Tietoa, materiaaleja ja koulutusta on saatavilla suunnittelun tueksi esimerkiksi Kulttuuria kaikille -palvelulta ja Yhdenvertaisuusvaltuutetun verkkosivuilta.

Tilat

- Selvitä, miten esteettömyys ja saavutettavuus toteutuvat residenssitaloissa. Voit tilata kartoituksen asiantuntijalta (katso esimerkiksi Invalidiliiton lista kartoittajista). Kevyen selvityksen voit tehdä myös itse ottamalla valokuvia tiloistasi ja mittaamalla kulkuväylien leveydet ja mahdolliset kynnykset, jyrkkyydet ja korkeuserot sekä wc:n mitat. Esimerkki: [Aineen taidemuseon henkilökunnan tekemä kevyt selvitys Viippola-residenssistä Tornion kaupungin sivuilla \(PDF\)](#).
- Selvitä, miten tilojen esteettömyyttä voidaan parantaa muokkaamalla, korjaamalla tai varustamalla. Vinkki: Invalidiliiton [Esteettömän asumisen tarkistuslista \(PDF\)](#), saatavilla myös Word-muodossa: [Esteettömän asumisen tarkistuslista \(Word\)](#).
- Kerro tilojen esteettömyydestä viestinnässäsi.

Budjetointi

- Budjetoi saavutettavuusratkaisuihin. Valmistaudu kattamaan tilanteen mukaan ainakin seuraavia kuluja:
 - Hankinnat, jotka lisäävät residenssin saavutettavuutta (esimerkiksi luiskat, tukikaiteet, induktiosilmukka).
 - Julkinen liikenne on usein esteetöntä, mutta vammaisten taiteilijoiden työskennellessä residenssissä varaudu esimerkiksi esteettömän taksin satunnaiseen käyttöön.
 - Mahdollisen mukana matkustavan avustajan tai tulkin matkakulut, jos kulut eivät järjesty taiteilijan kotipaikkakunnan sosiaalipalveluna.
 - Kela kustantaa työskentelytulkkausta viittomakielisille henkilöille. Kelan tulkkauksissa on kuitenkin saatavuusongelmia. Residenssitoimija voi varautua kustantamaan osan tulkkauksista.
 - Mahdolliset avustavan koiran matkustamiseen liittyvät ylimääräiset eläinlääkärikulut (ei koske Suomen sisällä matkustavia taiteilijoita).

- Saavutettavuuden kehittäminen: esimerkiksi verkkosivujen saavutettavuusarviointi, saavutettavuuskartoitus, kokemusasiantuntijoiden palkkiot.

Verkkosivut ja viestintä

- Varmista, että verkkosivusi ovat saavutettavat. Paras tapa varmistaa asia on tilata saavutettavuuden asiantuntija-arviointi verkkopalvelulle.
- Huolehdi, että verkkosivujen ja viestintämateriaalien ulkoasu on mahdollisimman saavutettava. Katso esimerkiksi [Näkövammaisten liiton Ohje selkeään julkaisun suunnitteluun](#).
- Viesti eri kielillä. Julkaise esimerkiksi hakuilmoitus mahdollisimman monella kielellä, esimerkiksi suomeksi, selkosuomeksi, ruotsiksi, selkoruotsiksi, englanniksi, suomalaisella viittomakielellä ja/tai suomenruotsalaisella viittomakielellä.
- Pyri helposti ymmärrettävään kieleen kaikessa viestinnässäsi. Voit tutustua esimerkiksi [Selkokeskuksen ohjeisiin: Näin kirjoitat selkokieltä](#).
- Kerro tilojen esteettömyydestä ja residenssin muusta saavutettavuudesta tekstein ja kuvin verkkosivuillasi, avoimien hakujen yhteydessä ja esimerkiksi [Finnish Artist Residency -verkoston verkkosivujen](#) residenssihakemistossa. Kerro avoimesti myös puutteista.

Residenssiin hakeminen

- Kerro hakuilmoituksessa residenssin saavutettavuudesta ja esteettömyydestä. Kerro, millaista tukea on saatavilla. Voit erikseen rohkaista vammaisia ja viittomakielisiä taiteilijoita hakemaan.
- Varmista, että mahdollinen hakulomake on saavutettava. Tutustu esimerkiksi [Papunetin ohjeisiin: Suunnittele selkeitä lomakkeita](#). Paras tapa varmistaa saavutettavuus on tilata saavutettavuuden asiantuntija-arviointi verkkopalvelulle.
- Mieti, missä kaikissa muodoissa hakemuksen voi tehdä tai millä tavoin sitä voi täydentää. Esimerkiksi videon, äänitiedoston tai vaikkapa haastattelun käyttö laajentaa eri hakijoiden mahdollisuuksia.
- Mieti, millaista tukea voidaan tarjota hakemuksen kokoamiseen. Voit osoittaa hakijoille yhteyshenkilön ja varata hänelle työaikaa hakijoiden tukemiseen.
- Tee yhteistyötä esimerkiksi eri järjestöjen kanssa, jotta hakuilmoituksesi tavoittaa myös vammaisia ja viittomakielisiä taiteilijoita.
- Pohdi, miten taiteilijoiden moninaisuus huomioidaan residenssitaiteilijoiden valinnassa. Muista tämä myös silloin, kun residenssi toimii kutsuperiaatteella. Positiivinen erityiskohtelu voi mahdollistaa residenssin myös niille taiteilijoille, jotka ovat olleet residensseissä aliedustettuina. Työsuunnitelman kiinnostavuuden painottaminen aikaisempien ansioiden sijaan voi mahdollistaa residenssissä työskentelyn myös uusille kyvyille. Taiteilijavalintoja tehdessä voit hyödyntää asiantuntijoita, jotka tuntevat taiteilijoiden moninaisuutta.

Taiteilijoiden tarpeet

- Vammaisilla ja viittomakielisillä taiteilijoilla kuluu usein enemmän aikaa ja energiaa arjen järjestelyihin, varsinkin vieraalla paikkakunnalla. Pohdi, millä tavoin residenssitoimija voi olla asiassa tukena.
- Rohkaise taiteilijaa ilmaisemaan saavutettavuuteen liittyviä tarpeitaan. Saavutettavuuteen ja yksilöllisiin tarpeisiin liittyvä keskusteluyhteys, ratkaisukeskeinen asenne ja turvallinen ilmapiiri ovat tärkeitä.
- Taiteilijan tuen tarpeet voivat liittyä esimerkiksi residenssipaikkakunnalla liikkumiseen, ruokailujen järjestymiseen, kehitysvammaisen henkilön toimimiseen arjessa, mielenterveyteen tai satunnaiseen avustamiseen residenssityöskentelyn aikana. Voitte yhdessä ideoida yksilöllisiä, luoviakin ratkaisuja.
- Sovi viittomakielisen taiteilijan kanssa työnjako, kuka tilaa viittomakielen tulkit yhteisiin tapaamisiin ja työskentelytilanteisiin. Myös Kelan kustantamien tulkkausten kohdalla valtakirjan avulla residenssin toteuttaja voi tehdä tulkkitilaukset. Se voi helpottaa taiteilijan keskittymistä residenssityöskentelyyn.
- Varmista, että taiteilijan mahdolliselle avustajalle tai tulkille on majoitustila.
- Mahdollisen avustavan koiran tulee voida olla residenssissä mukana käyttäjällään (lain mukaan koiran pitää voida seurata käyttäjäänsä kaikkialle).
- Kerää taiteilijoilta residenssin jälkeen palautetta saavutettavuudesta.

Julkaisija: Tilaa taiteilijuuteen - vammaisten ja viittomakielisten taiteilijoiden yhdenvertaisuus -hanke / Kulttuurista kaikille -palvelu, 2023